

*Наталія ДАЩЕНКО
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

УДК 070.001.11 (477.84)

Функціонально-типологічні та концептуальні риси журналу “Літературний Тернопіль”

Представлено основні типологічні характеристики часопису “Літературний Тернопіль”, які засвідчують його функціональне призначення. Наголошено на дотриманні журналом задекларованої видавничої концепції.

Ключові слова: журнал (“Літературний Тернопіль”), типологічні ознаки видання, концепція.

Літературно-художня періодика – один із сегментів вітчизняного ринку преси, що відзначається численністю і розмаїтістю видань. “Літературний Тернопіль” – продовжувач творчих здобутків заснованого у жовтні 1990 р. відомого у краї журналу “Тернопіль” [див. : 2; 3]. В ініціативну групу створення часопису, а згодом у редакційну раду входили Б. Хижняк, Д. Павличко, П. Бубній, Р. Гром’як, Г. Демченко, П. Медведик, Я. Омелян, О. Петраш, Р. Пилипчук, О. Полянський, О. Устенко, Г. Чернихівський, Р. Яремчук. Відновлене видання під назвою “Літературний Тернопіль” (далі – ЛТ) побачило світ у 2008 р. Сьогодні журнал публікує найкращі твори як відомих, так і молодих перспективних літераторів краю. У часописі представлено доробок вихідців із Тернопільщини, які тепер проживають в інших регіонах України чи за її межами. Коротка історія ЛТ навряд чи становить великий інтерес для сучасної журналістикознавчої науки, на відміну від його контенту. Тексти молодих українських літераторів, їх зміст, мова потребують детального аналізу в контексті формування уявлень про українську естетику кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Мета статті – на основі функціонально-типологічного огляду журналу “Літературний Тернопіль” охарактеризувати його концепцію.

“Літературний Тернопіль” – спільний проект Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Тернопільської обласної організації Національної спілки письменників України і видавничого дому “Вільне життя”. Самопозиціонування журналу – літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис – чітко окреслює тематичне спрямування видання, а отже, визначає структурно-змістові блоки: література, наука, мистецтво, суспільне життя. Саме в їх наповненні виявляються концептуальні ознаки видання: система поглядів на явища, процеси, спроби їх розуміння і тлумачення, способи трактування певних подій, ідей.

Виходить часопис раз у квартал, його обсяг 160 сторінок, наклад 500 примірників, друк офсетний, формат 70Ч108/16. Видання має глянцеvu обкладинку і таку ж вкладку з репродукціями творів тернопільських художників. Решта сторінок журналу – чорнобілі. Перший номер ЛТ (свідоцтво про державну реєстрацію ТР № 449-49Р) вийшов у 2008 р. обмеженим тиражем і поширювався виключно серед підписувачів. Сьогодні свою аудиторію ЛТ вивчає у різний спосіб: аналізує листи, проводить читачькі конференції, круглі столи, конкурси, уважно вивчає дані передплати.

“Літературний Тернопіль” – це передусім часопис літературно-мистецький, з високоякісною поезією та прозою. Але його рубрики подають широкую інформацію: від театру до археології, представляючи набутки творчої та наукової еліти краю.

Вплив категорії авторів на тип періодичного видання має особливе значення в спеціальних журналах. На відміну від масових видань, у них можна чітко виділити категорію авторів, які пишуть для конкретного видання. У ЛТ сьогодні є категорія постійних авторів, наприклад, Степан Сапеляк, Ігор Дуда, Богдан Андрушків, Роман Ладика, Тетяна Дігай, Леся Романчук та б. ін. Свого часу це видання першим друкувало твори багатьох знаних сьогодні письменників Тернопілля. Є автори – спеціалісти з питань філософії, літературознавства, музикознавства, краєзнавства, політології. Відносини з авторами склалися роками, і журнал дуже це цінує.

В оформленні журналу використовується уже тепер упізнана верстка, багато ілюстративного матеріалу (дизайнерських елементів, фотографій, репродукцій картин). Постійною ознакою верстки є відомості про кожного автора, розміщені зліва від тексту.

Редакційний колектив часопису очолює Богдан Мельничук – заслужений діяч мистецтв України, лауреат кількох літературних премій. Редакційна рада має такий склад: Б. Андрушків, О. Астаф’єв, Є. Безкоровайний, Р. Гром’як, І. Гуцал, Л. Костишин, І. Крупський, Я. Омелян, М. Ониськів, П. Перебийніс, Н. Поплавська, Л. Романчук, Б. Ткачик, М. Ткачук, П. Федоришин, Б. Хаварівський, В. Хім’як.

Теми часопис подає відповідно до загальної концепції видання, яке розраховане на інтелектуальних читачів середнього достатку. Пропонуючи ті чи інші вітчизняні твори літератури та мистецтва, журнал пропагує духовні національні цінності, враховує запити читачів. Зазначимо, ментальна, а відтак, і мовна приналежність більшості авторів до Західного регіону країни, визначила своєрідність й унікальність текстів ЛТ. Зважаючи на запити інтелектуального читача, журнал прагне пропонувати йому якомога більше ексклюзивного матеріалу – інформаційно насичених, цікавих з погляду критеріїв та інтерпретації тем.

Рубрикація є повноцінним засобом втілення концептуального підходу до структуривання видання: “Велика проза: першодрук”, “Золота сурма: поезія”, “Мала проза”, “Дебют у нас”, “Ювілей”, “Театр”, “Із блокнота письменника”, “Літературознавство”, “Літературна критика”, “Краєзнавство”, “Історія. Версія”, “Вісьта-війо!”, “Поличка бібліофіла”, “Інтерв’ю на прохання читачів”, “Тернопілля у дзеркалі часу: події, факти, імена”, “... і насамкінець” та ін.

Для прикладу, оглянемо другий номер ЛТ за 2010 р. Відкривається часопис віршем

Є. Безкоровайного і малюнком Є. Удіна. Рубрика “Велика проза: першодрук” представлена уривком із роману П. Шпорчука “Літа на осінь повернули”. “Золоту сурму поезії” репрезентує О. Пухонська добіркою віршів “Випускаю себе на волю”. У розділі “Мала проза” вміщено невеликі оповідання В. Присяжного, Н. Фіалко і Т. Коковського.

Під рубрикою “Дебют у нас” – вірші О. Дяків “Жінко, нене, донечко ласкава...” та уривок із поеми П. Мулярчука “Вівтар Волі”.

“Нетрадиційне” представлене доробком І. Фарини та О. Савальської. Про творчі набутки літератора зі Зборівщини М. Дубаса розповідає під рубрикою “Подвижники нації” М. Макух. “Проба пера” пропонує для прочитання новели Н. Войтюк.

“Переклади” представляє Р. Ладика – “Із любовної лірики Олександра Пушкіна”. Рубрику “Театр” розповіддю про С. Коваль репрезентує Л. Ванюга.

“Художник номера” – А. Петрик, фоторепродукції його творів уміщено на обкладинці та у вкладці журналу і їх супроводжують стаття А. Гриба та спогади Б. Ткачика про А. Петрика.

Під рубрикою “Мистецтво і школа” – “Театр – це пісня, театр – це дума, театр – це сила і краса” – розповідь про аматорський колектив “Дивосвіт” із Тернопільської школи № 22. Постійний автор журналу Т. Дігай представляє рубрики “Видатні земляки” та “Класична музика”, О. Степаненко – “Творчі силуети”.

Під рубрикою “Історія. Версія” вміщено розповідь І. Хіти про Б. Сташинського. Н. Білик запропонувала аналітичну статтю про облогу Збаража 1649 р., О. Герман – рецензію на книжку Г. Садовської і В. Собуцької “Краяни”.

Розділ “Літературна критика” у цьому числі склали рецензії Т. Дігай, У. Коропецької та Б. Мельничука. М. Ониськів підготував огляд “Скільки премій має Україна”.

Під рубрикою “Телебачення” В. Сангушко оповідає “Про “Гал-кліп” із гумором і без”. В. Крайдуба подала статтю про неологізми “Джобсікери створюють коворкінги, а кідалти твіттерять про флеш-моб”. “Вісьта-війо!” репрезентовано добіркою сатиричних і гумористичних віршів І. Ваврика “Сидить ворон на гіляці”.

Завершують журнал традиційні рубрики – “Поличка бібліофіла” й “Тернопілля у дзеркалі часу: події, факти, імена”. “І насамкінець” – бувальщини зі життя народного артиста України, головного режисера Тернопільського академічного обласного драматичного театру ім. Т. Шевченка О. Мосійчука.

Огляд навіть одного випуску часопису показує, що видання існує на перетині кількох дискурсів – художнього слова, теорії та історії літератури, культурної критики, історії ідей, антропології культури, культурної пам’яті тощо. Відтак видання цікаве для широкого кола дослідників-гуманітаріїв.

Літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис “Літературний Тернопіль” задекларував “спробу реанімації мистецтва в україномовному просторі”, прагне заповнити у ньому порожнечу, провокує “землетрус, викликаний свободою та сміливістю мислення”, пропонує “вільний простір для творів талановитих людей, їхніх поглядів на літературу, мистецтво і загалом на світ”. Його творці голосно заявляли, що кожен номер зорієнтований не на миттєве короточасне існування, а на вагоме і непроминальне, навіть, претендує на роль містка в нову епоху.

Новаторською є концепція цього часопису. Автори видання прагнуть продовжити традиції давніх українських часописів. Журнал демонструє власну рубрику “Художник номера”, в якій окремими сторінками-ілюстраціями друкує репродукції полотен українських художників. Окрім представлення “різноманіття й творчої поліфонії сучасного українського літотворення”, видання публікує історичні, етнографічні, літературні студії, архівні документи, щоденники та спогади, висвітлює темні плями української літератури.

Сучасний літературно-художній часопис перебуває у тісному зв’язку з політоло-

гічним дискурсом України (пріоритетні тематичні напрямки можна відстежити за назвами рубрик), виконує роль фіксації, систематизації та критичного аналізу знакових явищ сучасного літературного процесу Тернопілля, популяризації творчості молодих письменників.

Вважаємо, що актуальним аспектом подальшого вивчення цього часопису є ґрунтовне теоретичне осмислення змін, яких зазнають сьогодні публіцистичні тексти культурно-мистецьких видань. Нових підходів потребують не тільки жанрові та змістовні характеристики, а й естетична й громадянська позиція авторів.

ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Літературний Тернопіль : літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис. Тернопіль : Терно-граф, 2008–2011.
2. Дащенко Н. Журнал “Тернопіль” у контексті журнальної періодики краю / Н. Дащенко, С. Джуровська // Літературний Тернопіль. – 2013. – № 3. – С. 118-128.
3. Дащенко Н. Журнал “Тернопіль”: проблемно-жанровий огляд / Н. Дащенко, С. Джуровська // Літературний Тернопіль. – 2013. – № 4. – С. 119-125.

Наталія Дащенко

Функционально-типологические и концептуальные черты журнала “Литературный Тернополь”

Представлены основные типологические характеристики журнала “Литературный Тернополь”, удостоверяющие его функциональное назначение. Акцентируется соблюдение журналом задекларированной издательской концепции.

Ключевые слова: журнал (“Литературный Тернополь”), типологические признаки издания, концепция.

Nataliia Dashchenko

Functional-typological and conceptual features of the magazine “Literatyrnuy Ternopil”

The article presents the main typological characteristics of magazine “Literatyrnuy Ternopil”, which confirm its functionality. Among others, magazine publishing is consistent with the declared concept.

Keywords: magazine (“Literatyrnuy Ternopil”), typological characteristics of edition, concept.